

Kunnskapsinnhenting om Alarmtelefonen for barn og unge

– tilleggsleveranse

Rapport 2021 - 18

Proba-rapport nr. 18, Prosjekt nr. 21005

ISSN: 1891-8093

TB/LS, 20.10.2021

--

Offentlig

--

Kunnskapsinnhenting om Alarmtelefonen for barn og unge

- Tilleggsleveranse

Utarbeidet for Bufdir

Forord

Dette prosjektet kunne ikke vært gjennomført uten god hjelp og innsats fra ledere og medarbeidere i fritidsklubber, leder ved en AKS (Aktivitetsskole) og en frivillig ildsjel i et leksehjelpstilbud. De har vært behjelpelige med å rekruttere barn til gruppeintervju og workshops og vært bindeledd mellom Proba samfunnsanalyse og foresatte som har gitt samtykke til barnas deltakelse. Vi vil takke for godt samarbeid og tilrettelegging for gruppeintervjuene. Vi vil også få takke alle de 16 barna som stilte opp som informanter i prosjektet og delte sine refleksjoner med oss.

Tonje Bentzen har vært prosjektleder for denne tilleggsleveransen og Lise Solvoll har vært prosjektmedarbeider.

Oslo 19.10.2021

Innhold:

SAMMENDRAG	1
1 METODE	3
1.1 Metodiske begrensninger og representativitet.....	3
2 INNSPILL FRA WORKSHOPS MED BARN	5
2.1 Kjennskap til Alarmtelefonen	5
2.1.1 Hva gjør du hvis du trenger hjelp?.....	5
2.2 Kommunikasjonsplattformer og -kanaler	6
2.2.1 Apper og nettsider	7
2.3 Barn og unges behov.....	8
2.3.1 Hvordan få gutter til å ta mer kontakt?.....	11
2.3.2 Hva kan voksne gjøre for at det skal være trygt for barn å ta kontakt med Alarmtelefonen?.....	11
3 OPPSUMMERING	14

Sammendrag

Resymé

Gjennom tre workshops med til sammen 16 barn i alderen 8 til 14 år, har Proba samfunnsanalyse innhentet barns kunnskap om og innspill til Alarmtelefonen for barn og unge. Barna oppgir å ha noe kjennskap til Alarmtelefonen, men opplever å ha lite kjennskap til hvem som svarer på telefonen og hvordan Alarmtelefonen kan hjelpe dersom man tar kontakt. Flere av barna uttrykker betenkelighet rundt å skulle miste kontroll over informasjon dersom de skulle dele den med en fremmed og bekymring for hva som ville skje med foreldrene. De er opptatt av at barnet som har noe å fortelle, selv må kunne gi tillatelse til de voksne i Alarmtelefonen og ellers, dersom informasjonen skal deles videre med andre. Barna beskriver hva som vil gjøre opplevelsen av å kontakte Alarmtelefonen trygg og gir noen råd for hvordan flere barn kan ta kontakt med Alarmtelefonen når de trenger det. Deres tydeligste råd er at voksne må gi barn trygg informasjon, og spesielt de voksne som barna allerede stoler på.

Bakgrunn

På oppdrag for Bufdir har Proba samfunnsanalyse gjennomført en kunnskapsinnhenting om hjelpetjenester til Bufdirs utredning av Alarmtelefonen for barn og unge¹. Rapporten består av en kartlegging av landsdekkende hjelpetjenester i Norge og det som tilsvarende Alarmtelefonen i Sverige, Danmark og Latvia. Videre består rapporten av resultater fra en spørreundersøkelse og intervjuer med unge over 15 år om deres erfaringer med hjelpetjenester og hva de mener er viktig for at en hjelpetjeneste skal være til nytte for barn og unge. Bufdir ønsket i tillegg innspill også fra barn under 15 år, for å belyse yngre barns behov når det gjelder hjelpetjenester, kommunikasjonsformer og deres kjennskap til Alarmtelefonen. Denne tilleggsleveransen presenterer resultatene fra tre workshops med barn under 15 år.

Problemstilling

For å belyse barn og unges kjennskap til Alarmtelefonen har tilleggsprosjektet jobbet ut fra tre problemstillinger:

1. Kjennskap til Alarmtelefonen for barn og unge. Barn og unge kan ha ulik kjennskap til Alarmtelefonen. Kjennskap handler om hvorvidt barna har hørt om Alarmtelefonen fra før, hva de har hørt om den og hvor de har fått informasjon.
2. Hvilke kommunikasjonskanaler benytter barn og ungdom. Vi har innhentet informasjon om hvilke kommunikasjonskanaler de benytter. Dette kan avhenge av alder og ha sammenheng med blant annet skriveferdigheter og tilgang til smartmobil, iPad eller PC. Vi har innhentet informasjon om hvilke kilder barn og unge benytter når de skal søke informasjon, og hvilke kommunikasjonskanaler de bruker i kontakt med andre jevnaldrende og voksne. Man kan for eksempel se for seg at mobiltelefon får økende betydning med alder.

¹ Proba (2021): Kunnskapsinnhenting om hjelpetjenester – Alarmtelefonen for barn og unge. Proba-rapport 2021:11.

3. Barn og unges behov. Vi har innhentet barn og unges tanker, meninger og forslag til hva de tenker er viktig hvis de eller andre barn skulle ha behov for å kontakte en hjelpetelefon som Alarmtelefonen.

I tilleggsprosjektet har vi ikke innhentet barnas eventuelle erfaringer med hjelpetjenester.

1 Metode

For å få innspill fra barn og unge i ulike aldre, har vi gjennomført tre workshops/gruppeintervjuer. De tre gruppene har bestått av fem til seks barn i alderen 8-10 år og 11-14 år. Til sammen har vi snakket med 16 barn, ni gutter og syv jenter. Barna ble rekruttert gjennom fritidsklubber, AKS og nettverk i frivillige organisasjoner. Barna som deltok i workshopene hadde kjennskap til hverandre fra før gjennom fritidsklubb og en del var også venner fra skolen. Fritidsledere, ansatte og frivillige enkeltpersoner bidro med å innhente samtykke fra barnas foreldre og foresatte. Barna er ikke intervjuet om egne erfaringer med Alarmtelefonen, men gir generelle innspill om hva de mener er viktig for at barn skal kunne ta kontakt med en hjelpetjeneste som Alarmtelefonen, og hvordan de mener Alarmtelefonen bør være, slik at den kan møte barns behov.

Gjennom kontakt med frivillige, fritidsklubblleder og leder ved en AKS, gjorde vi avtale om tid og sted for workshop med barna. Vi serverte pizza og brus og snakket litt med dem om løst og fast for å bli litt kjent. De presenterte seg og vi fortalte om Proba og litt om prosjektet. Vi snakket også om hva det vil si å være anonym og at det er frivillig å delta.

Spørsmålene vi ønsket å få belyst ble lagt frem som spørsmål på kort som barna kunne trekke etter tur. Den som trakk et kort og leste opp et spørsmål, skulle svare først og deretter kunne resten av gruppen legge til mer informasjon i etterkant. Slik sørget vi for at alle som deltok fikk komme til ordet og fikk fortelle om sine erfaringer og betraktninger. Vi snakket med barna om de ønsket å lese selv eller om vi skulle lese spørsmålet høyt for alle, og begge metoder ble brukt i alle gruppene avhengig av hva barna synes var best.

Deretter delte vi gruppen i to slik at de ble to eller tre barn i hver gruppe som skulle snakke sammen og rangere en del påstander om hva som er viktig når et barn skal ringe til Alarmtelefonen. Gruppene fikk utdelt hver sin bunke med påstander og skulle så rangere dem fra *veldig viktig* øverst til *mindre viktig* nederst. De yngste barna tegnet og skrev sine innspill på papir mens vi snakket sammen. Gjennom dette arbeidet, kunne vi også observere og lytte til diskusjonene barna hadde seg imellom. De yngste barna fikk ark, tusjer og post-it-lapper for å skrive ned noen av sine innspill til Alarmtelefonen. Vi brukte også noen av bildene fra Alarmtelefonens nettsider og logoen med nummeret som utgangspunkt for noen refleksjonsspørsmål. Refleksjonene som kom frem er gjengitt i denne rapporten, og bilder er vedlagt. Barna deltok frivillig og fikk et gavekort som takk for deltakelsen. De ga uttrykk for at de synes det var fint å være med å bidra i utredningen.

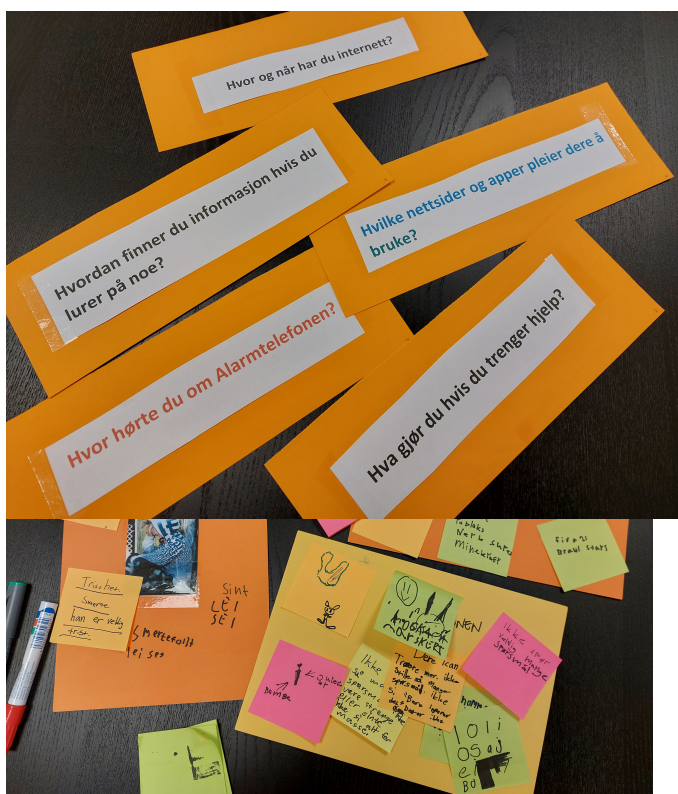
1.1 Metodiske begrensninger og representativitet

At vi har avholdt tre workshoper med et begrenset antall barn på 16 setter noen begrensninger for hva vi kan generalisere ut fra funnene. Vi rekrutterte barn til workshop både fra områder øst i Oslo og sørvest i Viken og barna representerer dermed en viss geografisk spredning, men vokser alle opp i bynære områder i østlandsområdet. En andel av barna som ble intervjuet har flerkulturell bakgrunn, og et par av dem hadde noe begrensede norsksferdigheter. Vi er ikke kjent med at noen av barna har funksjonsnedsettelse og vil dermed ikke kunne si at denne gruppen er representert. De aller yngste barna er heller ikke representert, med en nedre alder på 8 år. Gitt at vi benyttet lapper med tekst i workshopen kan vi ikke se bort fra at dette har innvirket på deltakere

som ikke kunne lese eller skrive. Samtidig var vi bevisste på dette ved at barna selv fikk valget mellom å lese opp det som sto på lappen eller få oss til å lese det høyt og aktivitetene foregitt i hovedsak muntlig. Et begrenset utvalg på 16 barn vil uansett sammensetning ikke kunne fange opp mangfoldet blant barn når det gjelder bakgrunn, livssituasjon og behov. Antallet barn vi har snakket med gir dermed ikke grunnlag for å trekke generelle konklusjoner, og bidragene som er gjengitt i denne rapporten, er dermed å anse som disse barnas tanker og innspill til Alarmtelefonen.

Workshopen tok utgangspunkt i ulike innganger for diskusjon barna imellom gjennom spørsmålkort, rangering av påstander og tegning og skrivning på lapper. Lese- og skriveferdigheter var imidlertid ikke en forutsetning eller begrensning for deltakelse i workshopene. Barn som ønsket å lese selv, leste høyt og vi gjentok spørsmålet for alle ved behov. Workshopoppgavene var inspirert av deltakende metode som legger til rette for å inkludere alle og ble tilpasset ulike alders- og ferdighetsnivå. Deltakende metoder skaper uformell stemning med plass til alle og lager samtidig struktur i workshopen. I begynnelsen av workshopen avklarte vi med barna at vi ville skrive ned det de sa, og vi gjorde notater underveis i workshopen. Barnas skriftlige bidrag, var dermed et interaktivt utgangspunkt for å strukturere workshopen og sette i gang diskusjoner. Ikke alle barna skrev på lapper, men snakket heller fritt om temaet. Vi opplever at vi sammen med barna skapte et trygt rom for refleksjon rundt det å skulle ta kontakt med en voksen for å fortelle om noe vanskelig.

Disse 16 barnas kjennskap til Alarmtelefonen, bruk av digitale plattformer og innspill til Alarmtelefonen kommer til uttrykk i denne rapporten. Meningene deres, eksemplene de gir og erfaringene de deler, er verdifulle i seg selv og kan samtidig si noe om barn og unges vaner og måte å forstå mulighetene for å benytte seg av en hjelpetjeneste for barn og unge som Alarmtelefonen.

2 Innspill fra workshops med barn

2.1 Kjennskap til Alarmtelefonen

En del av barna i aldersgruppen 11-14 år sier at de hadde hørt om Alarmtelefonen og et par kunne også nummeret 116 111, da vi stilte spørsmål om deres kjennskap til tjenesten. De fleste kjente til Alarmtelefonen gjennom NRK Super og Supernytt. De forteller at de ser på Supernytt noen dager, og at de noen ganger ser det på TV på skolen.

Supernytt sier du kan snakke med en voksen. Gutt 12 år.

De sier det altfor mye på NRK Super «Hvis du er redd eller noe er skummelt, du kan ringe til Alarmtelefonen». Gutt 13 år.

Hvis du har det vanskelig eller problemer, du kan ringe Alarmtelefonen. Hvis foreldrene dine er fulle eller du ikke vet hva du skal gjøre, du kan ringe. Hvis du er redd, du kan ringe 113. Gutt 13 år.

Enkelte hadde også hørt om Alarmtelefonen på skolen og noen nevner nummeret til Alarmtelefonen som en del av nødnumrene og ramser det opp sammen med 110, 112 og 113.

I alle gruppene kom det også frem assosiasjoner og tenkte forbindelser til Alarmfunksjonen på telefonen, da vi spurte om hva barna tenker på når de hører «Alarmtelefonen». Én tenkte på lyden av en alarm, og noen sier at de bruker det for å våkne på morgenen. «Alarm når du våkner». Noen tenker på å ringe, og en sier telefonnummeret 116 111. «Eller hvis det er brann, hvis det har skjedd noe – alarm!».

Ambulanse har også en alarm. Når du lager mat, og maten blir ødelagt eller brent, alarm! Vi hadde øving med alarm på skolen i går. Gutt 12 år.

En jente på 12 år sier at hun tenker på «en voksen» når hun tenker på Alarmtelefonen. En jente på 8 år sier at Alarmtelefonen er noen som ikke vet hvem du er.

Alarmtelefonen er hvis du føler at foreldrene dine krangler mye eller du har det dårlig i livet, så kan du ringe dem. Jente 8 år.

En gutt på 9 år sier: «Jeg tenker på en alarm og en telefon». Noen av barna vet ikke hva Alarmtelefonen er og har ingen assosiasjoner heller. De yngste barna som allerede hadde hørt om Alarmtelefonen, har også hørt om den på Supernytt. Noen har hørt om den hjemme, noen hører om den første gang under intervjuet.

2.1.1 Hva gjør du hvis du trenger hjelp?

For å vite mer om hvordan barna tenker om det å skaffe seg hjelp, snakket vi med dem om måter å finne hjelp når man trenger det. På spørsmål om hva de gjør hvis de trenger hjelp, er det ingen av de yngste barna som nevner digitale hjelpemidler. De nevner egne foreldre og andre voksne de stoler på som de første de ville gått til for hjelp. Henvendelsen ville vært direkte og oftest også beskrevet med fysisk tilstedeværelse. De nevner for eksempel at dersom foreldrene ikke var der, ville de gå til besteforeldre, naboer eller en tidligere lærer.

Jeg sier ifra til en voksen eller sier til noen som jeg vet at jeg skal stole på og jeg vet at de kan hjelpe meg. Jente 8 år.

De som er på skolen som jeg kjenner godt, mamma og pappa, folk som jeg vet jeg kan stole på, hvis for eksempel jeg har mistet mamma og pappa, så kan jeg gå til naboene mine. Jente 8 år.

Jeg hadde sagt ifra til den gamle læreren min, men det var bare hvis mammaen min ikke hadde vært der. (Hvordan hadde du kontaktet læreren?) Jeg vet hvor hun bor. Jeg vet hvilket trinn hun jobber på. Gutt 9 år.

Barna beskriver at de ville henvende seg til voksne de kjenner godt allerede og de vet hvilke voksne de stoler på. De sier at de ville snakket med dem og gått til dem. En jente forteller at hun har på seg en smartklokke hun kan ringe fra og at hun kan holde inne en spesiell knapp for nødssituasjoner.

Hvis jeg trenger hjelp, kan jeg holde inn på klokka mi så ringer den SOS. Jente 9 år.

Heller ikke de eldre barna nevner digitale kanaler som svar på spørsmål om hva de vil gjøre hvis de trenger hjelp. De sier at de snakker med foreldrene sine, spør lærere, spør andre voksne, snakker med venner eller andre i familien. En jente på 13 år sier at hun kan søke på Google. En gutt på 12 år sier at han ikke stoler på Google. Et par nevner også nødnumrene som de vet at de kan ringe hvis det er en akutt faresituasjon. Her nevner de også 116 111.

2.2 Kommunikasjonsplattformer og -kanaler

I denne delen av kunnskapsinnhenting har vi sett på hvilke kommunikasjonskanaler barna benytter og hvilke digitale enheter de har selv eller har tilgang til. Alle barna vi snakket med som er mellom 11 og 14 år, har sin egen smarttelefon og tilgang til internett stort sett hele tiden. Mange svarer at de har 4G og at de bruker internett nesten hele tiden, hjemme, på skolen, på fritidsklubben, «overalt» og «når du vil». Et par forklarer at de har 1GB mobildata og at de sparer på den begrensede nettilgangen.

Jeg har 1GB i måneden. Hele tiden må jeg sjekke for jeg tror det er borte. Gutt 12 år.

De fleste i denne aldersgruppen oppgir å ha god tilgang til internett «hele tiden, hos venner, ute og inne». På skolen er det imidlertid noen begrensninger. Noen kan bare bruke mobilen i friminuttet og i spising, ikke i timen. Andre kan heller ikke bruke mobilen i friminuttene. Mobilen må legges vekk på skolen. En av jentene på 13 år forteller at hun legger mobilen på mobilhotell på skolen når hun kommer om morgenen og at den ligger der hele dagen. En gutt på 12 år kan ikke bruke mobilen på skolen og har den i sekken i timen.

Det er også noen begrensninger på mobilbruk hjemme. Noen forteller at de kan bruke mobilen frem til de skal legge seg og sove, men da må de legge vekk mobilen. En gutt forteller at han må legge vekk telefonen når han skal legge seg, men at han ikke alltid gjør det likevel:

Jeg må legge vekk telefonen på kvelden og natten, men jeg gjør det ikke alltid likevel. Jeg kan gjemme telefonen under puta eller mellom madrassen og sengen, og så ta den frem senere. Gutt 13 år.

Noen ganger blir den gjemte mobilen avslørt, hvis han har glemt å slå av lys eller lyd, forklarer han. En jente forteller at hun ikke har foreldrenes tillatelse til å bruke mobilen alle dager. Hun må ha pause fra mobilen noen dager, mandager og onsdager.

For barna som går i tredje og fjerde klasse, er situasjonen nokså annerledes. De oppgir at de ikke har så mye tilgang til internett. De fleste av dem har ikke egen telefon og på spørsmål om hvor og når de har internett, sier noen at de ikke har det. Noen forteller at de har internett på rommet og i stua.

Har ikke internett. Gutt 9 år.

En gutt på 9 år har både mobil, iPad og PC. En har en iPad på deling med flere i familien, og flere får bruke iPad-en eller PC-en til foreldre.

Har en iPad men den er ikke bare min. Jente 8 år.

En jente på 9 år har smartklokke hun kan ringe fra. På spørsmål om de har internett på skolen, svarer tredje- og fjerdeklassingene: «Egentlig ikke. I naturfag har vi IKT». En jente forteller at de har internett på skolen, men man kan ikke koble til iPad-en. Tilgangen til internett ser ut til å være ujevn og ikke dominerende i hverdagen på samme måte som for de litt eldre barna.

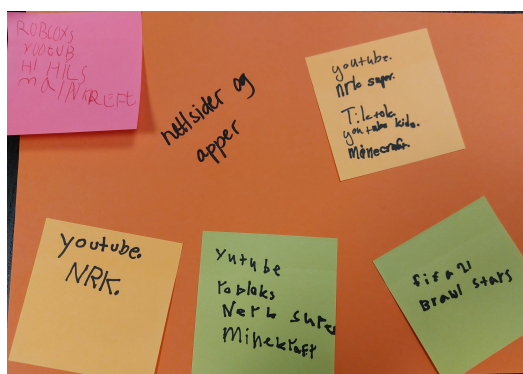
2.2.1 Apper og nettsider

De eldste barna vi snakket med forteller at de bruker mobilen mye til spill og kommunikasjon med venner. På spørsmål om hvilke apper og nettsider de pleier å bruke, ramser de opp: Tiktok, Snap, YouTube, Madfoot, Sendt it, Snap ask me anything, Instagram, Facebook, Safari, finn.no, Wish, Zalando, Netflix.

En gutt på 12 år forteller at han bruker discord, stickman fight, Pokemon unite og FIFA, mens en jente på 11 år forteller at hun bare bruker YouTube. YouTube nevnes også av de yngre barna og er den plattformen som nevnes av flest.

Jeg pleier egentlig bare å bruke YouTube, jeg. Jente 8 år.

På YouTube ser de på filmer, finner memes og andre morsomme ting. Noen nevner også Whatsapp som brukes for å sende meldinger til familie i utlandet. De yngste sier i tillegg at de bruker Roblox, Minecraft, YouTube Kids, FIFA 21, Brawl Stars og ser på NRK Super.

På spørsmål om hvordan barna finner informasjon hvis de lurer på noe, kommer flere inn på nettsøk og Google-søk. En jente på 8 år forteller:

Jeg er veldig på skjerm og PC og sånt. Mamma sier jeg ser for mye på skjerm. Vi har tatt sånn skjermtid og da sier mamma, da har det stått at jeg bruker tre og en halv time på PC-en annen hver dag. (...) Jeg tror det er veldig spesielt for meg, for jeg vet om en i klassen min som ikke får lov til å ha skjerm fordi de tror at øynene blir firkanta. Jente 8 år.

Når de yngste barna skal gi eksempler på hva de har søkt informasjon om, kommer de ikke på så mye, men en gutt på 9 år nevner at han søkt informasjon om «bjørn» i forbindelse med skolearbeid.

Det er tydelig at de yngste barna (tredje og fjerdeklasse), ikke bruker nettsøk i stor grad for å finne frem til informasjon. De bruker telefon, iPad og PC til spill og underholdning eller til kommunikasjon med venner og familie. De litt eldre barna bruker i større grad nettsøk for å finne informasjon, men nevner foreldre, andre voksne og venner som kilder til informasjon. Det er tydelig at mobiltelefon får økende betydning med alder.

2.3 Barn og unges behov

Det tredje og siste temaet for workshopen, handlet om å innhente innspill fra barn om hva som gjør en hjelpetjeneste trygg og hvordan det kan gjøres trygt å skulle ta kontakt med Alarmtelefonen. Her er barna bedt om komme med råd og å gi sine innspill til hva de mener er viktig for at barn skal kunne ta kontakt med en hjelpetjeneste som Alarmtelefonen, og hvordan de mener Alarmtelefonen bør være, slik at den kan møte barns behov.

På spørsmål om hva barn gjør når de trenger å si ifra til en voksen om at de ikke har det bra hjemme, sier en del av barna at de ville sagt det til en venn. Noen sier at de ville gått til rektor eller en lærer. Flere sier at de ville snakket med en voksen de stoler på eller en venn de stoler på.

Vi snakker om hvordan det ville være for en på barnas alder å skulle ringe til Alarmtelefonen. Hva ville man gjort hvis man trengte å si ifra om at man ikke har det bra hjemme?

To jenter på 8 år foreslår:

Ring en bestevenn som også har det vondt, så de kan snakke sammen om det og finne ut hva de skal gjøre. Jente 8 år.

Eller ringe en venn som ikke har det vondt, så kan den prøve å hjelpe, for eksempel en venn som vet hvordan du har det, for eksempel hvis foreldrene dine krangler veldig masse, eller de er skilt, så kan du kanskje ringe en venn som også har det veldig vanskelig, så kan dere snakke om hvordan situasjonen er, og så kan du få hjelp. Hvis foreldrene dine for eksempel nettopp har skilt seg, og vennen din har hatt skilte foreldre i tre år, så vet de hvordan det er. Jente 8 år.

De snakker også videre om muligheten for å snakke med voksne de stoler på og å ringe Alarmtelefonen. Vi spurte hva de mente var viktig når et barn skal kontakte Alarmtelefonen:

Jeg tror hvis jeg skulle kontakte Alarmtelefonen, så er jeg litt redd for at en voksen som ringer til meg skal være streng, men jeg er også glad for at jeg har noen å snakke med som er voksne som vet hvordan man har det. Jente 8 år.

Gruppen med tredje- og fjerdeklassinger får spørsmålet: *Hvordan tror du det er å ringe til Alarmtelefonen?*

Jeg tror de enten kanskje kommer til å bli litt sånn strenge, eller at de vil snakke med meg og få løst det ordentlig. Liksom at de vil snakke med meg og løse det opp. Jente 8 år.

Jeg tror jeg kommer til å bli ganske stressa, fordi jeg kanskje kommer til å få masse spørsmål ... For eksempel «Hvordan har du det? Har du det bra hjemme? Hva heter foreldrene dine? Hva har skjedd?» Gutt 9 år.

Vi fulgte opp dette med å stille spørsmål om hva som er stressende med å få mange spørsmål:

Jeg vet ikke. Det er litt vanskelig å forklare ... hvis jeg sier sånn her: «Hva heter du? Hvordan har du det hjemme? Har du det bra?» ... liksom ... hva skal jeg liksom svare.. ja ok, ja, så får jeg veldig mye informasjon, og så blir jeg redd hvis det har med mamma å gjøre, da, og jeg er lei fordi hun er for lite med meg eller slår meg og sånt, det gjør hun ikke da, da kan jeg liksom, hvis mamma får vite om det, da føler jeg at jeg kan få husarrest og kjeft liksom. Gutt 9 år.

Ja, man blir liksom litt redd, for å tenke liksom «får jeg lov til å ringe Alarmtelefonen av mamma og pappa?» Jente 8 år.

Men du må jo gjøre det hvis du er i trøbbel, så må du gjøre det liksom. Jente 8 år.

Hadde du ringt?

Ja, hvis jeg hadde telefon og visste hvordan jeg skulle ringe, så hadde jeg nok gjort det. Selv om jeg ikke hadde fått lov, hvis jeg hadde vært i trøbbel og måtte ringe, så hadde jeg nok gjort det. Jente 8 år.

Vi snakker litt videre om når på døgnet det kan passe for en på deres alder å ta kontakt med Alarmtelefonen. En jente på 8 år sier at det ville passet best på kvelden.

På kvelden da har jeg ikke noen aktiviteter, det er da jeg kan ringe. Jente 8 år.

En jente på 9 år, syns derimot kvelden kan være vanskelig:

Mamma og kjæresten ser på TV, jeg kan ikke ringe når de ser på TV, for iPaden ligger ute i stua så da kan jeg ikke ringe noen. Jente 9 år.

Når det gjelder å ringe Alarmtelefonen versus å chatte, er tilbakemeldingene delte. En gutt på 12 år sier:

Ring, men det hadde vært flaut. Det er rart å snakke med noen du ikke kjenner, en fremmed.

Han forklarer videre:

Chat kan ta lang tid. Det kan ta et halvt minutt å skrive en melding, og så må du vente til han har skrevet. Ring er best. Du kan snakke med en gang.

En annen gutt på 12 år, mener at det er best å chatte:

Du vil ikke at de skal høre stemmen din. Fordi hvis de hører stemmen og du treffer dem ute på gata, de kan se at det er deg og det er litt flaut. Hvis du har fortalt om problemene dine.

En jente på 12 år sier at hun heller ville ringe enn å skrive:

Da kan de forstå bedre enn å skrive. Skriftlig kan ha feil, men når du sier med ord, blir det rett.

En jente på 11 år svarer «ringe, fordi de kan høre på meg».

De yngste vil heller ringe enn å chatte:

Jeg tror kanskje det er best å ringe, for da får man mer sånn seriøs kontakt hvis man skal si veldig mye, som for eksempel at man må bruke veldig lang tid på å skrive ned, det tar mye kortere tid å bare si det rett ut. Jente 8 år.

Ring – hvis det er nødssituasjon så burde du ringe, fordi da tar noen telefonen med engang, men hvis det ikke er nødssituasjon så kan du sende melding. Jente 9 år.

Barna nevner stress og redsel som følelser de ville kjenne på dersom de skulle ta kontakt, fordi de ikke vet om det er greit for foreldrene at de ringer og fordi de ikke vet nok om hvordan de som svarer telefonen vil være å snakke med. Det at foreldrene ofte er i nærheten trekkes frem som en utfordring og tilsvarende at digitale enheter som telefon og iPad må lånes av foreldre. De eldre barna uttrykker også uro over hva som vil skje med informasjonen de deler med Alarmtelefonen og hvordan det vil kunne påvirke familie og foreldre. Barns behov i en situasjon der det er aktuelt å kontakte Alarmtelefonen handler om kjennskap til hva det innebærer å kontakte Alarmtelefonen. Å ikke ha tilstrekkelig informasjon om hva som skjer videre med det man forteller, fremstilles som en barriere for å skulle ta kontakt med Alarmtelefonen.

2.3.1 Hvordan få gutter til å ta mer kontakt?

Et av spørsmålene barna fikk er: «Det er mange flere jenter enn gutter som skriver og ringer til hjelpetjenester. Hvorfor er det sånn tror du?» Her fikk vi inn mange synspunkter.

Jeg vet ikke, men jeg tror jenter blir ertet og skadet mer enn gutter. Gutter ertes jenter for hvordan de ser ut, har på klærne og sånn. Så de tror de ikke er bra nok og de trenger noen å snakke med. Jente 12 år.

Gutter vil holde det inne, vil ikke høres ut som en pyse. De snakker heller med venner. Gutt 12 år

Jenter er sterke nok til å si hva de føler. Gutter vil ikke si hvordan de har det. De tror de er sterke som ikke sier noe. Jente 12 år.

Noen av guttene sier «Gutter blir ikke redd så fort som jenter», «Noen ganger trenger jenter mer hjelp» og «det er flere jenter i verden enn gutter».

Jente 12 år sier at «Flere jenter føler seg mer truet enn gutter. Jenter blir mer tatt på. De må si ifra hvis de ikke liker det og blir trakassert».

Jenter tar ting litt mer seriøst og gjør det som er nødvendig på en måte. Når folk ikke har det bra, og når man ikke har det bra og foreldrene dine krangler, så tar man det liksom mer seriøst og skriver eller ringer eller noe sånt og fordi gutter pleier ofte å bare «ok, det er sikkert ingenting» så blir det verre og verre fordi de ringer ikke til Alarmtelefonen for de tror det går bra til slutt. Jente 8 år.

Noen nevner også at gutter ikke alltid tør å si ifra og at jenter generelt ringer mer.

Vi ønsket også å innhente barnas innspill og forslag til hva som kan gjøres for at flere gutter skal ta kontakt og si ifra når de ikke har det bra. Barna er klare på de voksnes ansvar her. Et tydelig råd er at de voksne som gutter stoler på, må si til dem at de bør si ifra om det som ikke er bra. Guttene trenger å høre at de bør si ifra.

En gutt på 12 år påpeker at han ikke visste at man kan skrive til Alarmtelefonen. Han sier at det kan være viktig å informere mer om at det er chat. «Det er lettere å skrive en melding for noen».

Flere nevner at det er viktig å si til gutter at det å si ifra er noe de bør gjøre, og at det bør snakkes mer om mellom venner. Et par gutter sier at hvis de hadde fått vite av en venn at han ikke hadde det bra, så ville de ha hjulpet med å ringe.

2.3.2 Hva kan voksne gjøre for at det skal være trygt for barn å ta kontakt med Alarmtelefonen?

Både de yngre og de litt eldre barna gir inntrykk av at det å skulle ringe Alarmtelefonen er vanskelig og stressende, og at de opplever å vite for lite om hvem som svarer og hva som vil skje med det de forteller.

Hvis et barn sier det som skjer i livet til en voksen, da må ikke den voksne si det videre til foreldrene eller til andre. Hvis du sier noe til en voksen, så må den ikke si det videre til hele familien, eller gjester. Da får det barnet trust issues. Jente 12 år.

Flere i en av gruppene med barn mellom 11 og 14 år, er enige i denne kommentaren og de snakker videre om «trust issues», «fake friends» og at kan være vanskelig å bli kjent med nye venner og vanskelig å stole på andre.

Jeg er bare redd. Redd for at folk tar det videre til andre folk. Jeg stoler ikke på noen. Jente 12 år

På spørsmål om hva de synes er viktig når et barn skal kontakte Alarmtelefonen, sier barna at det er viktig at Alarmtelefonen svarer. De synes også chat er viktig, slik at man kan ta kontakt uten at man blir hørt av foreldre eller andre som er i nærheten. En jente på 12 år sier at hun synes det virker stressende, så det er viktig at man kan gjemme seg. Hun sier at det er viktig å ikke ha på lyd. De nevner også at det er viktig at de som svarer er snille og at de kan hjelpe deg. Det kommer videre frem at flere ønsker å vite mer om hvordan Alarmtelefonen kan hjelpe og at det er lettere å ringe hvis barna vet noe mer om hva Alarmtelefonen kan gjøre for å hjelpe.

Når vi snakker om at Alarmtelefonen er knyttet til barnevernvakten, kommer det reaksjoner som kan tolkes som at de opplever det som truende eller urovekkende.

Oooh. Vil ikke miste familien. Det er jo faren din liksom. Gutt 12 år.

En del av barna gir uttrykk for at det oppleves som viktig å beskytte foreldre og familien, og at *det* kan være et hensyn som vil gå foran å ta kontakt med Alarmtelefonen for å si ifra om forhold som ikke er gode. «*Mange barn er redde for å miste foreldrene*» sier de når vi snakker om barnevernet.

Du vil vite mer om de som svarer. Hvem er de? Gutt 13 år.

En gutt tenker på at tjenesten kan hackes og at det går an å finne ut hvem den som ringer inn er. Han sier han stoler ikke på noen. På spørsmål om han ville ringt til Alarmtelefonen på vegne av en venn som ikke har det bra hjemme, sier han:

Ville ikke ringt Alarmtelefonen. Vil ikke at de skal bli tatt og miste foreldrene.

Jeg kunne ringt for dem, men jeg må få lov til å si ifra til en voksen først, fra den som har det vanskelig. Jente 12 år.

De yngste barna har også en del synspunkter på hva som gjør det trygt å ta kontakt med Alarmtelefonen. De skriver ned det de trekker frem som råd til Alarmtelefonen. Ett råd er at de er opptatt av at det ikke må bli for mange spørsmål på en gang som er vanskelige å svare på. Et annet råd er at de som svarer er snille og kan gi hjelp. De synes også det er viktig å bli tatt på alvor, og skriver at de som besvarer telefonen, ikke må bagatellisere og si: «*du må bare ignorere det*».

At de burde gjøre det litt sånn mer enklere for at barn skal egentlig komme inn og ringe Alarmtelefonen. At man kan stole på dem.

De kan gjøre så det blir litt enklere å si ifra til de som gjør at noen blir lei seg. At man har noen å snakke med om hva som har skjedd, og hva man synes er dumt. Og at de ikke sier «du må bare ignorere det». Jente 8 år

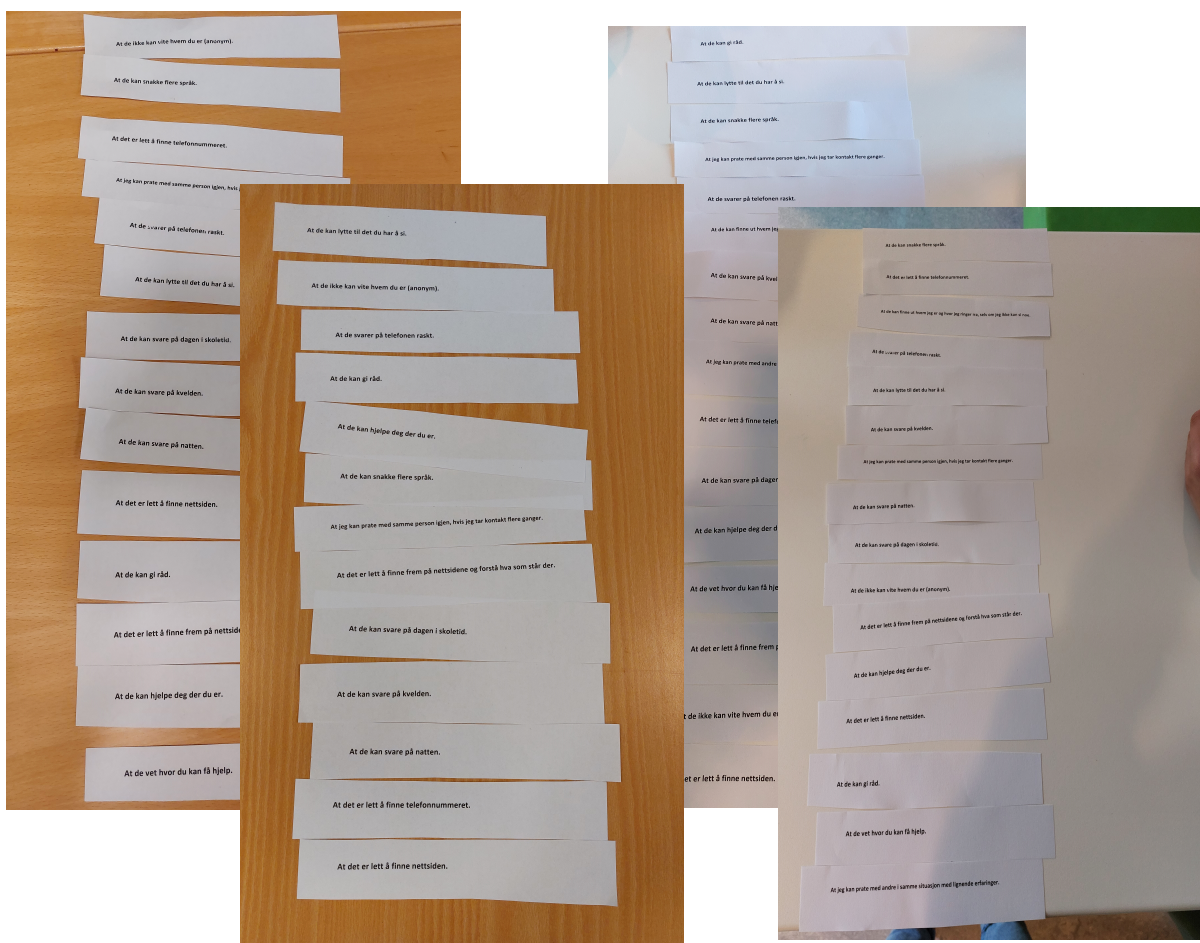
De peker også på andre voksnes rolle i å trygge barn:

Kanskje de voksne kan si at det ikke er farlig å si, å spørre hvorfor du er redd. Jente 8 år.

At noen du kjenner kan snakke med deg og prøve å si til deg, sånn at du er tryggere på å ringe Alarmtelefonen. Jente 9 år.

Voksne kan være vekk når man snakker med Alarmtelefonen, så for eksempel hvis det er noen ting ikke voksne skal høre, kanskje de voksne kan gå litt vekk. Jente 8 år.

De eldre barna, mellom 11 og 14 år, diskuterte ulike påstander om hva som kan være viktig at Alarmtelefonen kan gjøre. Til sammen ble det fire grupper med to til tre barn mellom 11 og 14 år i disse gruppene.

Etter å ha diskutert seg imellom, plasserte barna følgende påstander for Alarmtelefonen på topp:

- At de kan gi råd, at de kan lytte til det du har å si og at de kan snakke flere språk.
- At de ikke kan vite hvem du er, at de kan snakke flere språk, at det er lett å finne telefonnummeret.
- At de kan snakke flere språk, at det er lett å finne telefonnummeret, at de kan finne ut hvem jeg er og hvor jeg ringer fra selv om jeg ikke kan si noe.
- At de kan lytte til det du har å si, at de svarer raskt og at de ikke kan vite hvem du er (anonym).

To av gruppene er opptatt av at man skal kunne være helt anonym, og alle gruppene synes det er viktig at de som svarer kan snakke flere språk. Deltakerne i disse gruppene hadde flerkulturell bakgrunn. Gruppene synes det er minst viktig at de kan snakke med andre i samme situasjon og at det er lett å finne nettsiden.

Felles for alle gruppene er behovet og ønsket om å vite mer om hvem det er som svarer på telefonen og å vite mer konkret hvordan Alarmtelefonens muligheter er for å hjelpe.

3 Oppsummering

Gjennom tre workshops med til sammen 16 barn i alderen 8 til 14 år, har vi innhentet barns kunnskap om og innspill til Alarmtelefonen for barn og unge.

En del av barna vi møtte, hadde hørt om Alarmtelefonen tidligere, de fleste gjennom NRK Super og Supernytt. Et par av barna nevnte at de hadde hørt om Alarmtelefonen på skolen eller hjemme. Noen kunne nummeret, andre visste at barn og unge kan ringe Alarmtelefonen hvis de har det vanskelig. Barna uttrykte ikke å kjenne til at Alarmtelefonen er knyttet til barneverntjenesten, eller å ha kjennskap til på hvilke måter Alarmtelefonen kan hjelpe. En del forbinder Alarmtelefonen med nødnumrene for nødssituasjoner. En del av barna hadde ingen kjennskap til tjenesten og assosierte til telefonens alarmfunksjon. Alarmtelefonen nevnes som en mulighet for barn som har det vanskelig, og de opplever det som uklart hvilke henvendelser de kan ringe inn for.

Barna vi snakket med mellom 11 og 14 år, hadde alle sin egen smarttelefon og tilgang til internett stort sett hele tiden. De fleste har begrensninger i bruk på skolen og hjemme knyttet til leggetid. Blant de yngre barna er det ikke alle som har egen mobil og de bruker ikke internett like mye i hverdagen som de eldre barna. En del deler digitale enheter, eller har tilgang til foreldrenes PC eller iPad og bruker internett mest til YouTube eller spill. De eldste barna er på sosiale medier som Instagram, Snapchat, Facebook og Tiktok, i tillegg til nettsider for spill, netthandel og nettsøk, mens de yngre barna nevner spill og YouTube som viktigste nettsider og apper de bruker.

Barna forteller at dersom de hadde det vanskelig og skulle si ifra om det, ville de snakke med en voksen eller en venn som de stoler på. En del er usikre på om de ville ringe Alarmtelefonen. For lite kjennskap til hvem som svarer og hva som vil skje, er hindre for å ta kontakt. Noen av barna sier at de likevel ville ringt dersom de var i vanskeligheter, og et par nevner at de også ville hjelpe venner med å ringe, dersom en venn hadde det vanskelig. Chat-funksjonen nevnes som viktig av noen, mens andre syns det ville ta for lang tid og skape rom for misforståelser, å skulle kommunisere skriftlig. En del av de eldste barna uttrykker betenkelighet rundt å miste kontroll over informasjon hvis de delte den med en fremmed og bekymring for hva som ville skje med foreldrene. De er opptatt av at barnet som har noe å fortelle, selv må gi tillatelse både til venner og voksne i Alarmtelefonen og ellers, dersom informasjonen skal deles videre med andre.

Barnas klareste råd for å spre informasjon om Alarmtelefonen til flere, og for å få flere gutter til å ta kontakt, er at voksne de allerede stoler på, må gi informasjon om at det er trygt å kontakte Alarmtelefonen. Voksne må oppfordre barn til å ta kontakt og si ifra dersom de har det vanskelig. For at det skal være trygt for barn å ta kontakt med Alarmtelefonen, ønsker barna også informasjon om hvem som svarer på henvendelsene og hva Alarmtelefonen kan hjelpe dem med.